AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI E L M V Ə
TƏHSİL NAZİRLİYİ
XƏZƏR UNİVERSİTETİ
HASVET BAYTARLIQ TƏBABƏTİ FAKÜLTƏSİ
BAYTARLIQ TƏBABƏTİ DEPARTAMENTİ

PARAZİTOLOGİYA VƏ İNVAZİON XƏSTƏLİKLƏR - 1

SİLLABUS

Tədris ili və semestri
2025/2026 Payız

Müəllim: b.ü.f.d., dosent Simuzər Mamedova

Razılaşdırılmışdır **Təsdiq edirəm**

Dekan vəzifəsini icra edən DVM Çiçək Əliyeva:

S İ L L A B U S
PARAZİTOLOGİYA VƏ İNVAZİON XƏSTƏLİKLƏR-1

Ümumi məlumat	**Fənnin adı, kodu və kreditlərin sayı**	VET 457 Parazitologiya və invazion xəstəliklər,3 AKTS	
	Departament	Baytarlıq Təbabəti	
	Proqram	Bakalavr	
	Tədris semestri	2025/2026-cı tədris ilinin payız semestri	
	Fənni tədris edən müəllim	b.ü.f.d., dosent Simuzər Mamedova	
	E-mail	mamedovasima28@gmail.com	
	Telefon	+994 55 633 56 81	
	Ünvan, dərs otağı, dərs cədvəli	Bakıxanov qəsəbəsi, Elşən Mehdiyev 478. Otaq 102. Çərşənbə axşamı 13:40-15:10; 15:20 – 16:50	
	Məsləhət saatı	Tələbələrlə razılaşma nəticəsində təyin ediləcəkdir	
Prerekvizitlər			
Tədris dili	Azərbaycan dili		
Fənnin növü	Məcburi		
Dərsliklər və əlavə ədəbiyyat	***Əsas dərsliklər:*** 1. Bilalov R. Parazitologiya və heyvanların invazion xəstəlikləri. Lənkəran, LDU, 2021, 375 səh. 2. Паразитология и инвазионные болезни животных: метод. указания по выполнению лабораторных работ для специальности 36.05.01 Ветеринария / Сост.: Д.М. Коротова, Л.М. Кашковская// ФГБОУ ВО «Саратовский ГАУ». – Саратов, 2017. – 242 с. ***Əlavə vəsaitlər:*** 3. Новак, М.Д. Паразитарные болезни животных: учебное пособие / М.Д. Новак, С.В. Енгашев. –М.: РИОР, ИНФРА-М, 2013. – 192 с. 4. Акбаев, М.Ш. Паразитология и инвазионные болезни животных: учебник для высших учебных заведений / М. Ш. Акбаев, А.А. Водянов, Н.Е. Косминков. - М.: Колос, 2000. – 743 с. ***Köməkçi –WEB mənbələr*** 1. Российское паразитологическое общество при РАН, Новосибирское отделение: офиц. сайт. – Режим доступа: WWW. URL: http://www.parasitology.ru 2. https://www.activestudy.info/oksiuroz-loshadej/		
Tədris metodları	**Mühazirə**		X
	Qrup müzakirəsi		X
	Praktik tapşırıqlar		X
	Seminar		X
Qiymətləndirmə	**Komponentləri**	**Tarix/son müddət**	**Faiz (%)**
	Quiz	Semestr ərzində 2 dəfə ***Aralıq və Final imtahanlarından əvvəl***	**10**
	Fərdi mövzuda prezentasiya	Semestr ərzində	**10**
	Davamiyyət	Semestr ərzində	**5**
	Fəallıq		**5**
	Aralıq imtahanı		**30**
	Final imtahanı		**40**
	Yekun		**100**
Kursun təsviri	Ümumi parazitologiya bioloji təhsil sistemində xüsusi fənlərdən biridir. "Parazitologiya və invazion xəstəliklər" kursunun proqramı geniş bioloji dairə ilə yaradıcı düşünən, yüksək ixtisaslı mütəxəssisin hazırlanmasına yönəlmiş çoxsəviyyəli təhsil sistemi nəzərə alınmaqla tərtib edilmişdir. "Parazitologiya və invazion xəstəliklər" kursu tələbəni yalnız parazitlərin morfologiyası və biologiyasının xüsusiyyətlərini bilməklə təmin etmir, həm də		

	bütövlükdə canlı sistemlərin fəaliyyət qanunauyğunluqlarının başa düşülməsinə kömək edir. Parazitologiya elmi epidemiologiya və epizootologiya ilə sıx əlaqədə olub, bir sıra invazion və infeksion xəstəliklərin baş verməsinin ümumi qanunauyğunluqlarını öyrənir. Bu kursun öyrənilməsi zamanı parazitizm və parazitlik anlayışları əsaslandırılır, parazit və sahibin formalar və onlar arasındakı əlaqələr, parazitin heyvanlar aləmində mənşəyi və yayılması, parazitlərin həyat dövrləri, parazitofaunanın sahibin həyat tərzindən və qidalanmasından asılılığı, parazitlərin yayılmasının coğrafi və antropoloji amillərdən asılı olaraq dəyişilməsi nəzərdən keçirilir. Bundan başqa, kurs onurğasızlar, ümumi biologiya, ekologiya, zoologiya kimi bioloji kursların öyrənilməsi prosesində əldə edilən bilikləri dərinləşdirməyə və sistemləşdirməyə imkan verir.
Kursun məqsədi	Parazitologiya və invazion xəstəliklər kursu baytarlıq ixtisasların tələbələrini parazitologiyanın əsas problemləri və istiqamətləri ilə tanış edir ki, bu da eyni zamanda tibbi və baytarlıq parazitologiyası, eləcə də ekologiya sahəsində məsələlərin həlli üçün nəzəri əsasdır. Kursun məqsədi tələbələri parazitizm fenomeni, parazitlərin müxtəlif təsnifatları, parazitologiyanın əsas vəzifələri və problemləri ilə tanış etmək. Tələbələri ən mühüm və geniş yayılmış parazitar xəstəliklərlə tanış etməkdən, parazitar xəstəliklərin qarşısının alınmasının əsaslarını izah etməkdən ibarətdir. Müasir mərhələdə parazitologiyanın vəzifəsi baytarları belə biliklərlə təchiz etməkdən ibarətdir ki, onların praktikaya tətbiqi kənd təsərrüfatı heyvanlarının bütün növləri arasında ən təhlükəli parazitar xəstəliklərin yaranmasının və yayılmasının qarşısını etibarlı şəkildə alacaqdır. Eyni zamanda, parazitologiyanın ikinci xüsusilə mühüm vəzifəsi, yəni ət və ət məhsulları vasitəsilə insanlara keçən parazitar xəstəliklərdən əhalinin sağlamlığının qorunması da öz həllini tapacaqdır.
Tədrisin (öyrənmənin) nəticələri	**Kursun sonunda tələbələr nəyi bilməlidirlər:** - Ekoloji və təkamül hadisəsi kimi parazitizm haqqında təsəvvürlərin formalaşması; - Parazit həyat tərzinə uyğunlaşmaları və parazitlərin həyat dövrlərini öyrənmək; - Orqanizm, populyasiya və biosenotik səviyyədə sahib-parazit sisteminin struktur təşkili; - Parazitlərin morfologiyası və bioloji xüsusiyyətləri; - Parazitizm və parazitlərin təsnifatı; - Parazitlərin inkişaf dövrləri, invaziya növləri; - Əsas parazitar xəstəliklərin yayılması qanunauyğunluqları; - Parazitar xəstəliklərin qarşısının alınması üsulları; - Parazitlərə qarşı mübarizə tədbirləri; - Parazitlərin tibbi və baytarlıq əhəmiyyəti; - Ekoloji hadisə kimi parazitizm anlayışı; - Parazit heyvanların müxtəlif növləri və onların təbiətdə və insan həyatında əhəmiyyəti mövzusunda əldə edilmiş biliklərin peşə fəaliyyətində tətbiqi;
Qaydalar (tədris siyasəti və davranış)	**Dərsin təşkili** -Fənnə aid ümumi xarakterli məlumatlar mühazirə zamanı tələbələrə çatdırılacaqdır. -Yeni mövzu əyani vasitələrin (PPT və video fayllar) nümayişi ilə izah ediləcəkdir. -Aralıq və final imtahanları öncəsi tələbələrin mənimsəmə səviyyələri (Quiz) yoxlanılacaqdır. -Seminar məşğələləri zamanı tələbələrin əvvəlki mövzunu mənimsəmələri şifahi və yazılı sorğunun keçirilməsi ilə hər dərs qiymətləndiriləcəkdir, semestrin sonunda isə ortaq qiymət çıxarılacaqdır (Fəallıq). -Semestr ərzində fərdi mövzuda prezentasiyaların verilməsi vacibdir. Prezentasiya vaxtı, sonunda müzakirə də daxil olmaqla 15-dəqiqədən artıq olmamalıdır. Prezentasiyanın özü

	isə çap olunmuş variantda təhvil verilməlidir. Prezentasiya mövzuları və qaydaları haqda dərsdə daha geniş tanışlıq olunacaqdır. -Semestr ərzində 9 fərdi laborator işi aparılması vacibdir. Laboratoriya dərsində ağ xalat geyilməlidir. Laborator işinin nəticələri dəftərdə protokollaşdırılmalıdır. Hər bir protokolda laborator işin adı, prinsipi, gedişi, alınan nəticələr və müzakirə bölmələri yazılmalı və müəllim tərəfindən yoxlnılmalı, şifahi sorğu aparılaraq qiymətləndirilmədir. Semestrin sonunda ortaq qiymət şıxarılır. Bu qaydalarla dərsdə daha geniş tanışlıq olunacaqdır. **Davamiyyət** Tələbələrin bütün dərslərdə iştirakı vacibdir. Tələbələr müəyyən səbəblərdən dərslərin buraxılması (xəstəlik, ailə vəziyyəti və s.) haqqında məlumatı fakültə dekanlığına təqdim etməlidirlər. 25%-dən artıq dərs buraxan tələbələr imtahana buraxılmır. **Dərsə gecikmələr və ya digər dərs pozuntuları** Dərsə 10 dəqiqədən artıq gecikən tələbəyə qaib yazılır. Buna baxmayaraq, tələbə dərs saatına buraxılır. **Yoxlama işi (Quiz)** Müəllimə və dekanlığa qabaqcadan məlumat verilən səbəblərdən yoxlama işində iştirak etməyən tələbə yoxlama işini növbəti həftədə yaza bilər. **İmtahanlar** Tələbənin imtahanda iştirakı və ya imtahanın buraxılması ilə bağlı bütün məsələlərfakültə rəhbərliyi tərəfindən həll olunur. Aralıq və yekun imtahanı mövzuları tələbələrə imtahandan öncə verilir. Aralıq imtahanının sualları yekun imtahanında təkrarlanmır. İmtahan qaydalarının pozuntuları Aralıq və yekun imtahanları vaxtı tələbə tərəfindən imtahanın gedişini pozmaq və köçürülmələr qadağandır. Bu qaydaya riayət etməyən tələbələrin imtahan işi ləğv olunur və tələbə 0 (sıfır) qiymət ilə imtahandan kənarlaşdırılır. **Fənni bitirmək qaydası** Universitənin qaydalarına müvafiq olaraq kursu bitirmək üçün ümumi müvəffəqiyyət faizi 60% və yuxarı hesab edilir. Kəsiri olan tələbə bu fənni növbəti semestr və ya növbəti il təkrarən götürə bilər. Tələbələrin davranış qaydaları Dərs zamanı dərs prosesini və etik qaydaları pozmaq, həmçinin tələbələr arasında icazəsiz müzakirələr və mobil telefonlardan istifadə qadağandır.

MÖVZULAR ÜZRƏ SAATLARIN TƏXMİNİ BÖLGÜSÜ VƏ TƏQVİM-TEMATİK PLAN

Həftə	Tarix	Mövzu	Saat	Dərsliklər/ Tapşırıqlar
I	16.09.2025	**Mövzu № 1.** Parazitologiyanın predmeti, məqsəd və vəzifələri. Biotik əlaqələrin formaları. Parazitlərin mənşəyi, yayılması, tipləri.	**2**	Dərslik 1, s. 4-16
		Şifahi və yazılı sorğu keçirməklə mühazirə mövzusunun müzakirəsi və tələbələrin mühazirə mövzusunu mənimsəmələrinin qiymətləndirilməsi.	**2**	
II	23.09.2025	**Mövzu № 2.** Parazitlərin morfo-fizioloji uyğunlaşmaları. Parazitlərin həyat dövriyyəsi Parazit-sahib sistemində münasibətlər. İnvazion xəstəliklər.	**2**	Dərslik 1, s. 17-37
		Parazitlərin morfoloji və bioloji xüsusiyyətləri, inkişaf fazaları və sistematik mənsubiyyətinə dair araşdırmalar.	**2**	
III	30.09.2025	**Mövzu № 3.** Ümumi helmintologiya. Baytarlıq helmintologiyası, helmintozların diaqnostikası, epizootologiyası, dehelmintizasiyı və digər qabaqlayıcı mübarizə tədbirləri haqqında ümumi məlumat.	**2**	Dərslik 1, s. 38-53
		Helmintozların diaqnostikası, epizootologiyası, dehelmintizasiyı və digər qabaqlayıcı mübarizə tədbirləri haqqında ümumi məlumatların dərinləşdirilməsi.	**2**	
IV	07.10.2025	**Mövzu № 4.** Xüsusi helmintologiya. Trematodlar və trematodozlar. Trematodların morfologiyası, biologiyası və sistematikası. Trematodozlar : Fassiolyoz və Dikroselioz .	**2**	Dərslik 1, s. 54-69
		Fassilyozun törədicisinin biomorfoloji xüsusiyyətlərinin araşdırılması	**2**	Dərslik 2, s 4-7
V	14.10.2025	**Mövzu № 5.** Trematodozlar : Paramfistomatoz, Opistorxoz, Prostoqonimoz və Exinostomatidoz xəstəliklərinin etiologiyası, törədicinin morfologiyası, biologiyası, diaqnozu və mübarizə tədbirləri.	**2**	Dərslik 1, s. 70-72, 75-76, 86-89.
		Paramfistomatoz törədicisinin biomorfoloji xüsusiyyətlərinin araşdırılması	**2**	Dərslik 2, s.8-9
VI	21.10.2025	**Mövzu № 6**. Balıqların Diplostomozu, Postdiplostomozu, Girodaktilyozu Daktilogirozu, Sangvinikolyozu xəstəliklərinin etiologiyası, törədicinin morfologiyası, biologiyası, diaqnozu və mübarizə tədbirləri.	**2**	Dərslik 1, s. 81-86
		QUİZ 1	**2**	
VII	28.10.2025	**Mövzu № 7.** Sestodlar və sestodozlar. Larval sestodozlar: XBH və donuzların Sistiserkozu	**2**	Dərslik 1, s. 90-97, 102-104
		ARALIQ İMTAHAN	**2**	

VIII	**04.11.2025**	**Mövzu № 8.** Sestodlar və sestodozlar**.** Heyvanların larval, balıqların imaginal sestodozları.	**2**	Dərslik 1, s.105-110, 123-125,
		Dikroselioz törədicisinin biomorfoloji xüsusiyyətlərinin araşdırılması	**2**	Dərslik 2, s. 10-12
IX	**11.11.2025**	**Mövzu № 9.** Sestodlar və sestodozlar. Heyvanların imaginal Sestodozları.	**2**	Dərslik 1, s. 99-102, 111-115
		Monezioz, Tizanioz, Avitellenoz törədicisinin biomorfoloji xüsusiyyətlərinin araşdırılması	**2**	Dərslik 2, s. 28-32
X	**18.11.2025**	**Mövzu №10.** Sestodlar və sestodozlar. Quşların imaginal Sestodozları:	**2**	Dərslik 1, s. 116-122
		Sestodların biomorfoloji xarakteristikası. İmaginal sestodozların törədicilərinin inkişaf sxemi	**2**	Dərslik 2, s. 33-35
XI	**25.11.2025**	**Mövzu № 11.** Nematodlar və nematodozlar. Oksyurida dəstəsinə mənsub nematodların törətdikləri xəstəliklər.	**2**	Dərslik 1, s. 125-132
		Quşların sestodozlarının törədicilərinin biomorfoloji xüsusiyyətləri	**2**	Dərslik 2, 81-85
XII	**02.12.2025**	**Mövzu № 12.** Nematodlar və nematodozlar. Ascaridida dəstəsinə mənsub olan nematodların törətdikləri xəstəliklər	**2**	Dərslik 1, s. 133-141
		Nematodların biomorfoloji xarakteristikası və sistematikası. Askaridozların törədicilərinin inkişaf sxemi	**2**	Dərslik 2, s- 86-90
XIII	**09.12.2025**	**Mövzu № 13.** Nematodlar və nematodozlar. Strongylida dəstəsinə mənsub olan nematodların törətdikləri xəstəliklər. Gövşəyən heyvanların həzm sistemi Strongilyatozları.	**2**	Dərslik 1, s.141-147
		Gövşəyən heyvanların həzm sistemi Strongilyatozlarının törədicilərinin inkişaf sxemi	**2**	Dərslik 2, s. 96-100
XIV	**16.12.2025**	**Mövzu № 14**. Nematodlar və nematodozlar. Strongylida dəstəsinə mənsub olan nematodların törətdikləri xəstəliklər. Atların, donuzların, quşların və digər heyvanların həzm sistemi Strongilyatozları	**2**	Dərslik 1, s. 147-154
		Atların, donuzların, quşların və digər heyvanların həzm sistemi Strongilyatozlarının törədicilərinin inkişaf sxemi	**2**	Dərslik 2, s. 103-105
XV	**23.12.2025**	**Mövzu № 15**. Nematodlar və nematodozlar. Strongylida dəstəsinə mənsub olan nematodların törətdikləri xəstəliklər. Tənəffüs sistemi Strongilyatozları.	**2**	Dərslik 1, s. 154-160
		QUİZ 2	**2**	
		YEKUN İMTAHAN		
			60	

Bu tədris proqramı fənn haqqında tam məlumatı özündə əks etdirir və hər hansı dəyişiklik barədə öncədən xəbər veriləcəkdir.